

Etl Alex

Az elrettentés látszata: az Operation Atlantic Resolve

A szerző az amerikai katonai erők 2015 után megnövelt európai jelenlétének keretét adó Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezést és az Operation Atlantic Resolve elemeit vizsgálja. A katonai elrettentés elméletét alapul véve azzal érvel, hogy bár a megnövelt jelenléttel az elrettentés hamis képzetét tudják kelteni, mégsem ért egyet a RAND Corporation javaslatával, miszerint jelentősen növelni kellene az állandó jelleggel Európában állomásoztatott amerikai erők számát, mert az csak egy, a hidegháborús állapotokra emlékeztető fegyverkezési versenyhez és negatív biztonsági spirálhoz vezetne.

Kulcsszavak: NATO, Európa, elrettentés, Amerikai Egyesült Államok, katonai biztonság

Etl Alex: *With the Image of Deterrence: Operation Atlantic Resolve*

The author offers an evaluation of the frameworks for increased U.S. presence in Europe after 2015, European Reassurance Initiative and Operation Atlantic Resolve. Recalling deterrence theory he argues that even though increased American presence creates the false image of deterrence, we should not agree with RAND Corporation's suggestion that the number of U.S. forces should be substantially and permanently increased in Europe, because this would lead to an arms race and negative security seeking spiral, as in the Cold War.

Keywords: NATO, Europe, deterrence, United States of America, military security

Az Obama-adminisztráció bejelentése nyomán 2017-től a biztosítási intézkedések mellett az elrettentés lesz az *Operation Atlantic Resolve* (OAR) művelet, valamint az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés (*European Reassurance Initiative – ERI*) fő pillére. Ebből kifolyólag az OAR, valamint az ERI költségvetése 3,4 milliárd dollárra nő a 2017-es pénzügyi évben.¹ E döntésben szerepet játszott, hogy a RAND Corporation háborús szimulációk elvégzését követően rámutatott: a jelenleg feltárható forgatókönyvek alapján egy feltételezett fegyveres agresszió esetén az orosz szárazföldi katonai erők 60 órán belül képesek lennének elérni Riga és Tallinn külvárosait, mindez pedig jelentősen limitálná a NATO kollektív védelmi mechanizmusa számára rendelkezésre álló válaszleépéseket, és elvben olyan kockázatos reakciókhoz is vezethetne, mint például egy eszkalációs nukleáris csapás.² Éppen ezért az OAR, valamint az ERI egyik legfontosabb célkitűzése, hogy egy korlátozott méretű orosz támadás elkerülése érdekében növelje az Egyesült Államok nem nukleáris elrettentési képességét Európában.

1 Az amerikai szövetségi kormány a költségvetést minden év október 1-jétől a következő naptári év szeptember 30-ig tartó pénzügyi évben tervezi, használja és tartja nyilván.

2 David A. SHLAPAK, Michael W. JOHNSON: [Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank](#) [online]. Forrás: Rand.org [2016. 01. 16.] 8. o.

Felépítését tekintve a tanulmány két fő részre bontható. Az első rövid áttekintést nyújt az elrettentés elméletéből, míg a második – az elméleti keretre építve – bemutatja az OAR, valamint az ERI legfontosabb lépéseit. Az elemzés fő konklúziója, hogy az Operation Atlantic Resolve, valamint az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés az elrettentésnek csupán a hamis képzetét képesek kelteni, és a valódi lényegük továbbra is a biztosítási intézkedések végrehajtásában azonosítható. Ugyanakkor a tanulmány nem ért egyet a RAND Corporation következtetéseivel, és nem tekinti az Obama-adminisztráció stratégiáját haszontalannak. Sokkal inkább úgy látja, hogy az OAR, valamint az ERI jelenlegi formájukban segítenek elkerülni a hidegháborús állapotokra emlékeztető bizonytalanságot és fegyverkezési versenyt, annak nem szándékolt következményeivel együtt. Mindezen túl pedig az európai szövetségeseket egy sokkal kifinomultabb és felelősebb védelempolitika felé irányítják, valamint lehetőséget teremtenek Washington számára, hogy fenntartsa az Ázsia felé fordulás (*pivot/rebalancing to Asia*) stratégiája által kitűzött célokat.

Az elrettentés elmélete

Hogy szemléltethessük, hogy az Obama-adminisztráció miért tudja csak az elrettentés hamis látszatát kelteni, röviden át kell tekintenünk az elrettentés elméleti kereteit. Ahogy Robert Jervis a témában meghatározó egyik munkájában írja, az államoknak, annak érdekében, hogy elkerüljenek bizonyos katasztrofális helyzeteket, képesnek kell lenniük, hogy bizonyítsák képességüket és szándékukat egy háború megvívására.³ Az elrettentés elméletének ez az egyik legfontosabb eleme. Mindez abból a bizonytalanságból eredeztethető, miszerint a nemzetközi kapcsolatokban egy szereplő sosem lehet biztos a másik szándékait illetően. Herbert Butterfield érvelését követve, ez a bizonytalanság okozza azt a tragikus csapdahelyzetet, amely minden emberi konfliktusban megtalálható, mégpedig, hogy még ha mindkét szereplő is kétségbeesetten igyekszik elkerülni a háborút, könnyen lehet, hogy ez minden jó szándékuk ellenére sem sikerül, hiszen sosem lehetnek biztosak a másik terveiben.⁴ Ez pedig jelentősen korlátozza a rendelkezésükre álló lehetőségek számát, amelyek közül a legfontosabb, hogy mindketten igyekeznek növelni saját biztonságukat különböző intézkedések – például az elrettentés – által.

Brown és Arnold a következőképpen foglalja össze az elrettentés elméletét: ha egy szereplő (A) egy másik szereplő (B) felől támadás fenyegetését észleli, akkor „A” megpróbálja megváltoztatni „B” tervét azáltal, hogy megtorlási intézkedéseket helyez kilátásba, amely „B” számára olyan károkat okozna, hogy ezáltal minden – az eredeti agresszió tervéből eredő – potenciális nyereséget ellensúlyozna.⁵ Egy sikeres elrettentéshez „B-nek” észlelnie, értenie, valamint el kell hinnie „A” szándékát, és ezzel párhuzamosan ki is kell számolnia annak következményeit.⁶ A legnagyobb probléma ugyanakkor az, hogy senki sem lehet biztos abban, hogy mikor működött az elrettentés, csak abban, amikor az kudarcot vallott.⁷

3 Robert JERVIS: *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton University New York, 1976, 58. o.

4 Herbert BUTTERFIELD: *The Tragic Element in Modern International Conflict*, University of Notre Dame, 1950, 19–20. o.

5 Andrew BROWN, Lorna ARNOLD: *The Quirks of Nuclear Deterrence* [online], 2010. Forrás: *International Relations*, [2016. 06. 28.] 298. o.

6 Uo.

7 Uo.

Ebből kifolyólag az elrettentés koncepciója jelentős bizonytalanságra épül. Még ha az elrettentés sikeres is, a tragikus csapdahelyzet ismét az, hogy „B” sosem lehet biztos abban, hogy az „A” által fogatosított elrettentő intézkedések csak „A” biztonságát növelik, és nem egy esetleges agresszív támadásra való felkészülés bizonyítékai.⁸ Így könnyen lehet, hogy „B-nek” ellenintézkedéseket kell fogatosítania, ami „A-t” arra kényszeríti, hogy tovább növelje elrettentési képességeit.⁹ Még ha mindkét szereplő tökéletesen békés szándékú is, ezáltal egy negatív biztonságkereső spirál, valamint fegyverkezési verseny veszi kezdetét köztük, amelyben a tétetek egyre nagyobbá válnak.¹⁰ Ezek az úgynevezett nem szándékos következmények egyre inkább relevánssá váltak a nukleáris fegyverek megjelenésével, ugyanakkor az elrettentés lényege továbbra is változatlan maradt. Az elmélet a megtorlással járó következményekből származó félelemre alapoz, annak érdekében, hogy az adott szereplő elkerülje a háborút.

Mindez az elrettentés elméletének csupán vázlatos és szűk értelmezése, mert e tanulmánynak nem célja a szakirodalom teljes körű áttekintése. Sokkal inkább az a célja, hogy e rövid elméleti bevezetőre építve a következőkben azt bizonyítsa, hogy az Obama-adminisztráció helytelenül használta az „elrettentés” terminológiát az OAR, valamint az ERI stratégiáinál, hiszen azok gyakorlati oldala nem felel meg az elmélet által támasztott elvárásoknak.

Mivel az OAR, valamint az ERI egyfajta választ is kíván adni a RAND Corporation által felvetett korlátozott orosz támadás lehetőségére (amely az idő rövidsége miatt a NATO számára feltehetőleg csak a nukleáris eskaláció lehetőségét hagyná meg),¹¹ így az elemzés csak a nem nukleáris elrettentési képességek vizsgálatára fókuszál. A tanulmány következő, empirikus része amellel érvel, hogy az Operation Atlantic Resolve, valamint az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés csak az elrettentés képzetét képesek kelteni, és nem biztosítanak valódi elrettentést egy korlátozott méretű orosz támadás ellen.

Az Operation Atlantic Resolve és az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés

Az Obama-adminisztráció döntése nyomán 2014 áprilisában kezdődött az Operation Atlantic Resolve elnevezésű művelet, 2014 nyarán pedig az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés. Az előbbi legfőbb célja az volt, hogy minden szövetséges számára demonstrálja az Egyesült Államok elkötelezettségét a NATO kollektív védelmi feladatai iránt, valamint megnövelje az amerikai szárazföldi, légi és haditengerészeti jelenlétet Európa térségében, illetve közös gyakorlatok által javítsa a NATO-nak a washingtoni szerződés 5. cikkéhez köthető készenlétén annak érdekében, hogy Oroszországot sikerüljön elrettenteni a regionális hegemoniára irányuló kísérletektől.¹²

8 Robert JERVIS: *i. m.*, 79–81. o.

9 Uo.

10 Uo.

11 David A. SHLAPAK, Michael W. JOHNSON: *Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank*, *i. m.* 8. o.

12 U.S. European Command: *Operation Atlantic Resolve (2014)* [online] 2015. január 29. Forrás: Defense.gov [2016. 06. 08.].

Az OAR mellett párhuzamosan alakították ki az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezést is, amely eredetileg egy egyéves, 1 milliárd dollár értékű sürgősségi költségvetési keret volt a 2015-ös pénzügyi évre. Az ERI legfőbb célkitűzéseként négy fő elem jelent meg. Egyfelől a többnemzeti gyakorlatok finanszírozását célozta, emellett pedig erősíteni kívánta az amerikai NATO-erők reagáló képességét a katonai eszközök előretelepítésével, valamint célul tűzte ki a nem NATO-tag partnerek (például Ukrajna és Grúzia) támogatását, illetve általánosságban növelni kívánta az amerikai jelenlétet a kontinensen.¹³ 2015-ben a programot 789 millió dolláros költségvetéssel megújították a 2016-os pénzügyi évre, valamint ekkorra az ERI már az OAR ernyője alá került.¹⁴ Ugyanakkor fő pillérei változatlanok maradtak, attól a különbségtől eltekintve, hogy ezt követően az Ukrajna számára nyújtott támogatást már nem e két program költségvetéséből folyósították.¹⁵

A 2017-es pénzügyi év azonban jelentős változást hozhat az OAR és az ERI láthatóságában, ugyanis az Obama-adminisztráció által javasolt költségvetésük elérné a 3,4 milliárd dollárt.¹⁶ Az Obama-adminisztráció értelmezésében ez nem csak az európai szövetségesek biztosítására lenne elég, hanem a készenlét és a reagáló képesség növelése révén az OAR egyik fő pillérévé az elrettentés válhatna, míg a művelet földrajzi fókuszában továbbra is Kelet-Európa – azaz Oroszország elrettentése – állna.¹⁷ Az 1. táblázat összegzi a legfontosabb változásokat az ERI költségvetésében az elmúlt három év során.

1. táblázat: Az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés költségvetése a 2015–2017-es pénzügyi években (millió dollár)

	2015-ös pénzügyi év (jövőre)	2016-os pénzügyi év (jövőre)	2017-es pénzügyi év (javasolt)
Megnövelt jelenlét	423,1	471,4	1049,8
Két- és többoldalú hadgyakorlatok	40,6	108,4	163,1
Előretolt eszközök	136,1	57,8	1903,9
Infrastuktúra-fejlesztés	196,5	89,1	217,4
Képességfejlesztés	13,7	62,6	85,5
ERI Transzfer Alap	175	–	–
Összesen	985	789,3	3419,7

Az adatok forrása: Office of the Under Secretary of Defense (Comptroller): Department of Defense Budget, Fiscal Year (FY) 2017, [European Reassurance Initiative](#) [online], 2016. Február. Forrás: [Comptroller.defense.gov](#) [2016. 06. 28.] 16–17. o.

13 Uo.

14 Mark F. CANCIAN, Lisa Sawyer SAMP: [The European Reassurance Initiative](#) [online], 2016. február 9. Forrás: [Csis.org](#) [2016. 06. 08.].

15 U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve \(2015\)](#) [online], 2015. december 31. Forrás: [Defense.gov](#) [2016. 06. 08.] 1. o.

16 U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016](#) [online], 2016. április 15. Forrás: [Eucom.mil](#) [2016. 06. 08.] 1. o.

17 Uo.

Ahogy a táblázatból látható, az ERI 5 fő pillérrel rendelkezik, melyek a következők: megnövelt jelenlét, két- és többoldalú hadgyakorlatok, előretolt eszközök, infrastruktúrális fejlesztések, képességfejlesztések. Habár a tervek szerint mind az öt pillér megnövekedett kerettel működhet a 2017-es pénzügyi évben, két fő terület (magnövelt jelenlét, előretolt eszközök) kapják majd a teljes költségvetés 85 százalékát. Ez azt is jelenti, hogy az Obama-adminisztráció által hangoztatott elrettentési képességek leginkább erre a két területre építenek majd. A következőkben az elemzés áttekinti az öt pillér legfontosabb tartalmi elemeit.

Megnövelt jelenlét

A hidegháború végét követően a kedvezőbbé váló biztonsági környezetre reagálva az egyes amerikai kormányok fokozatosan csökkentették az amerikai jelenlétet Európában. Ennek eredményeképp az Egyesült Államok európai parancsnoksága (*U.S. European Command*) mára körülbelül 62 000 emberrel működik.¹⁸ Ez magában foglal két dandárharcscsoportot, amelyek a szárazföldi erők alapvető, telepíthető egységei, egyenként körülbelül 4-5 ezer fővel.¹⁹ Közülük az egyik a 173. Légideszant Dandárharcscsoport Olaszországban, míg a másik a 2. Felderítő Ezred, szervezetenként egy Stryker dandárharcscsoport Németországban.

Az ERI 2017-es terve alapján ez az amerikai jelenlét további egy dandárharcscsoporttal egészülne ki különböző rotációkon keresztül az Egyesült Államok területén állomásoztatott dandárharcscsoportokból.²⁰ Ez 9 hónapos rotációkat jelentene 2017 februárjától.²¹ Továbbá a 2017-es évi keret kisebb mértékben növelné a haditengerészeti, valamint a tengerészgyalogsági jelenlétet is a Fekete-tenger térségében. Ezen túlmenően továbbra is 20 F-15-ös vadászpilótaállomás állomásozna a 493. Repülőszázad kötelékében, a Brit Királyi Légierő lakenheathi bázisán, valamint biztosítanak az Egyesült Államok Európai Parancsnoksága számára a forgószárnyas repülő (helikopter) képességet is.²²

Két- és többoldalú hadgyakorlatok

Az OAR, valamint az ERI leginkább látható elemét a szövetségesekkel az európai országok területén végrehajtott két- és többoldalú hadgyakorlatok jelentik. Ennek keretében az Egyesült Államok hadereje közel 150 hadgyakorlatot vagy kiképzési gyakorlatot hajtott végre az elmúlt három évben. Ezek legtöbbször a szárazföldi erőket, valamint a légierőt érintette, ugyanakkor a haditengerészet és a tengerészgyalogság is több gyakorlaton részt vett.

18 Senate Committee on Armed Services: Statement of General Philip Breedlove Commander U.S. Forces Europe [online], 2016. március 1. Forrás: armed-services.senate.gov [2016. 06. 08.] 3. o.

19 Mark F. CANNAN, Lisa Sawyer SAMP: *i. m.*

20 U.S. European Command: *Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016*, *i. m.* 1–2. o.

21 Uo.

22 Beleértve egy harci felderítő helikopterszázadot (AH-64), egy általános rendeltetésű támogató repülő zászlóalj (CH-47 és légi egészségügyi mentők), egy támadó zászlóalj (UH-60) és egy támogató repülőzászlóalj. Forrás: Office of the Undersecretary of Defense (Comptroller): Department of Defense Budget, Fiscal Year (FY) 2017, *European Reassurance Initiative*, *i. m.*

2. táblázat: A többnemzeti hadgyakorlatok földrajzi megoszlása 2014–2016 között (2016. április 15-tel bezárólag)

2014	2015	2016
1 × Norvégia	2 × Magyarország	1 × Norvégia
8 × Románia	9 × Románia	1 × Románia
4 × Bulgária	6 × Bulgária	1 × Izland
6 × Lengyelország	4 × Lengyelország	3 × Lengyelország
6 × Németország	6 × Németország	1 × Németország
1 × Szlovénia	1 × Szlovénia és Horvátország	1 × Németország és Lengyelország
9 × Baltikum	6 × Baltikum	1 × Baltikum
1 × Franciaország	4 × Baltikum és Lengyelország	1 × Litvánia és Lengyelország
1 × Egyesült Királyság	1 × Egyesült Királyság	1 × Görögország
1 × Csehország	1 × Szlovákia, Csehország és Magyarország	5 × Fekete-tenger
1 × Izland	1 × Románia, Magyarország és Észtország	
11 × Fekete-tenger	9 × Fekete-tenger	
2 × Balti-tenger	3 × Balti-tenger	
2 × Szerbia	4 × Földközi-tenger térsége	
1 × Moldova	1 × Nyugat-Európa	
2 × Ukrajna	2 × Kelet-Európa	
1 × Grúzia	1 × Hollandia és Bulgária	
1 × Bosznia és Hercegovina	1 × Németország, Bulgária, Olaszország és Románia	
	1 × Ukrajna	
	1 × Grúzia	

Az adatok forrása az Operation Atlantic Resolve három hivatalos tájékoztató kiadványa. Lásd: U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve \(2014\)](#), *i. m.*; U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve \(2015\)](#), *i. m.*; U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016](#), *i. m.*

Ahogy a 2. táblázat összegzi, a végrehajtott gyakorlatok elsődleges földrajzi fókuszja Közép- és Kelet-Európa volt. E tekintetben kiemelkedik Románia, Bulgária, Németország, Lengyelország, valamint a három balti ország. Azt is láthatjuk, hogy míg a 2014-es év során inkább a statikus, egy ország területén végrehajtott gyakorlatok domináltak, addig 2015-re ez megváltozott, és előtérbe kerültek a több nemzet területét érintő, közös hadgyakorlatok. Érdekes megfigyelni azt is, hogy bár az eredeti tervek alapján az OAR, valamint az ERI az Ukrajnában, Grúziában és Moldovában végrehajtott képességfejleszt-

tést, valamint az interoperabilitás növelést is célozta,²³ 2015 és 2016 jelentős visszaesésnek mondható e tekintetben. Ebből arra lehet következtetni, hogy az Obama-adminisztráció a gyakorlatok terén nem kockáztatja a szoros együttműködést a nem NATO-tag partnerekkel, mivel ez könnyen provokációként lenne értelmezhető az orosz fél részéről.

Előretelepített eszközök

Az ERI 2017-es pénzügyi évre vonatkozó tervei alapján az egyik legjelentősebb fejlesztési terület (1,904 milliárd dolláros költségvetéssel) az előretolt eszközök telepítése lesz. Ebből kifolyólag ezek a szárazföldi erők úgynevezett előretolt készletei (*Army pre-positioned stock, APS*) lesznek az OAR elretentési intézkedéseinek fő pillérei. Az Obama-adminisztráció tervei alapján 2017 végére még egy gépesített dandárharcsoport támogatására alkalmas, azonnal bevetető eszközkészlet települne újonnan Európában – a másik három, állandóan a kontinensen állomásoztatott dandárharcsoport mellé.²⁴

Ahogy azt a vonatkozó ATP 3-35.1-es számú doktrína vázolja, a szárazföldi erők előretolt készletei az Egyesült Államok erőketvitési képességeinek kulcselemei, hiszen nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a szárazföldi erők képesek legyenek gyorsan reagálni valamely helyzetben.²⁵ Az előretolt eszközök a stratégiai mobilitási triád harmadik lábának számítanak a légi szállítás és a tengeri szállítási képességek mellett.²⁶ Elsődleges feladatuk az, hogy a rövid időn belüli válságkezelés érdekében azonnal képesek legyenek nagy mennyiségű haditechnikai eszközt rendelkezésre bocsátani az egyébként gyorsabban telepíthető személyi állomány részére.²⁷ Az előretolt eszközök tehát bizonyos mértékig tehermentesítik a légi szállítási kapacitást azáltal, hogy ellátják a szárazföldi erőket a szükséges eszközökkel addig, amíg a tengeri szállítási útvonalak felállnak.²⁸ Másfelől viszont az APS képességek arra is alkalmasak, hogy elretentési intézkedésként szolgáljanak azáltal, hogy gyakorlatok végrehajtását is lehetővé teszik. Pontosan ezt látjuk az OAR keretében is.²⁹

Fontos megjegyezni, hogy az előretolt eszközök a telepítési régiójukon kívül is használhatók. Így történt például 2003-ban az Iraki Szabadság hadművelet előkészítési szakaszában is, amikor a szárazföldi erők légi szállítás és tengeri szállítás segítségével csoportosították át eszközöket az európai APS-ekből.³⁰ Az előretolt eszközök tehát nem egységhez vagy hadszíntérhez vannak rendelve, hanem a védelmi miniszter aktuális utasítása alapján rendelik őket egy-egy egységhez.³¹ Gazdasági szempontból ennek a legfontosabb következménye, hogy az APS struktúrája nem követeli meg a támogató személyzet és a katonák állandó állomásoztatását az adott területen, ezáltal pedig jelentős költségmegtakarítással jár.

23 U.S. European Command: *Operation Atlantic Resolve* (2014), *i. m.*

24 U.S. European Command: *Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016*, *i. m.* 1–2. o.

25 ATP 3-35.1 *Army Pre-Positioned Operations* [online], 2015. október, Source: Armypubs.army.mil [2016. 06. 01.] 1–2. o.

26 Uo.

27 Uo.

28 Uo. 1–3. o.

29 Uo.

30 Uo.

31 Uo.

A szárazföldi erők előretolt készletei a jellemzőik alapján csoportosíthatók. Az ATP 3-35.1 doktrína öt kategóriát határoz meg e tekintetben:

- Egységkészletek, amelyek az adott katonai egységek alapkészleteit tartalmazzák.
- Műveletifeladat-készletek, amelyek a normál állománytáblán, eszközökön, juttatásokon felül biztosítanak készleteket a kulcsfontosságú stratégiai képességek fenntartása érdekében.
- A szárazföldi erők háborús tartalék készletei, amelyek biztosítják a legfontosabb támogatást a támadó műveletekhez és a mozgósítás utáni gyakorlatokhoz a békeidei készleteken, hadiipari készleteken és a befogadó nemzeti támogatáson túl. Elsődleges és másodlagos eszközöket is tartalmaznak, amelyekkel a műveletek folytonosságát biztosítják azáltal, hogy e készletekből pótolják, helyettesítik a megsemmisült és elhasznált felszereléseket.
- A szövetségesek számára nyújtott háborús tartalék készletek, amelyeket annak érdekében lehet felhasználni, hogy a szövetséges erőket támogassák. Fenntartásuk és pénzügyi eszközeik biztosítása azonban teljes mértékben Washington felelőssége.
- Aktivitáskészletek, amelyeket annak érdekében tárolnak előre telepítve, hogy támogassák az Egyesült Államok szárazföldi erejét a honi területen kívüli hadgyakorlatok végrehajtása során.

Az OAR és ERI keretében bejelentett APS az Egységkészlet kategóriába fog tartozni.³² Legfontosabb elemként biztosítani fog egy hadosztály-parancsnokságot, egy gépesített dandárharcscsoportot, egy tüzérségi és egy logisztikai dandárt, azok eszközeivel egyetemben.³³ Egyfelől az eszközöket már meglévő raktárkészletekből vonják össze, másfelől viszont az ERI 1,096 milliárd dollárt különít el új eszközök beszerzésére.³⁴

Azokat az eszközöket, amelyeket a meglévő raktárkészletekből vonnak össze, jelenleg is használják a rotációs alapon Európában állomásoztatott erők. Ez az úgynevezett *European Activity Set (EAS)*. A hivatalos tervek alapján az EAS elemei Európában maradnak, javításon és felújításon esnek át, majd pedig az APS elemeivé válnak.³⁵ Jelenlegi formájában az EAS egy vegyes fegyverzetű, zászlóalj nagyságú jármű- és eszközcsoport, amely a Grafenwöhr Kiképző Bázison állomásozik Németországban.³⁶ Létrehozását az amerikai szárazföldi erők vezérkari főnöke hagyta jóvá 2012 júliusában, hogy ennek segítségével ellensúlyozzák két dandárharcscsoport deaktiválását az európai kontinensen.³⁷ Az EAS-t csak és kizárólag az Egyesült Államok szárazföldi erői használhatják, nem kerülhet a szövetségesek alárendeltségébe.³⁸ A hivatalos közlemények alapján az 1. Dandárharcscsoport 1. Felderítő Hadosztályának az alárendeltségében tevékenykedő vegyes fegyverzetű 2. Zászlóalj 5. Felderítő Ezrede használhatja az EAS készleteit.³⁹ Ugyanakkor e megköté-

32 Office of the Under Secretary of Defense (Comptroller): Department of Defense Budget, Fiscal Year (FY) 2017, *European Reassurance Initiative*, i. m. 16–17. o.

33 Uo.

34 Uo.

35 U.S. European Command: *Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016*, i. m.

36 U.S. Army European Activity Set [online], Forrás: Eur.army.mil [2016.06.01.]

37 Maj. Craig A. DANIEL, Robin T. DOTHAGER: *Resetting the theater to equip rotational forces in Europe* [online], 2016. május 2. Forrás: Army.mil [2016. 06. 01.]

38 U.S. Army European Activity Set, i. m.

39 Uo.

sek nem jelentik azt, hogy az eszközök ne hagyhatnák el a Grafenwöhr Kiképző Bázist. Az EAS néhány eleme jelenleg is a NATO keleti szárnyán állomásozik, köztük a romániai Mihail Kogelniceanu Légibázison, a bulgáriai Novo Selo Kiképző Bázison és a litvániai Mu-maiciaiban.⁴⁰ A hivatalos adatok alapján az EAS 12 000 haditechnikai eszközt tartalmaz, köztük 250 harckocsit és 1750 támogató járművet.⁴¹ A típusok között találhatóak M1A1 Abrams nehéz harckocsik, M2A3 Bradley gyalogsági harcjárművek, A3 Bradley támogató csapatjárművek, M109A6 Paladin önjáró lövegek, aknavetővel felszerelt járművek, Humweek és más eszközök.⁴² Amennyiben ezek a németországi bázisokon kívül kerülnek bevetésre, akkor vasúton, uszályokkal, kompokkal és repülőgépekkel szállíthatják őket.⁴³ A RAND Corporation adatai alapján ez az eszközpark 24 nehéz harckocsit és 30 gyalogsági harcjárművet foglal magában.⁴⁴ A további beszerzésekkel ezek fogják alkotni a szárazföldi erők előretolt készleteit, amelyek 2017 végére képesek lesznek egy gépesített dandárharcsoport támogatására.⁴⁵

Infrastruktúra- és képességfejlesztés

Az OAR és ERI e két területének legfontosabb célja, hogy támogassa a korábbiakban már bemutatott három másik pillért. Magukba foglalják a szövetséges országok területén található katonai infrastruktúrák fejlesztését és modernizációját, valamint új létesítmények építését is. A 3. táblázat a legfontosabb projekteket összegzi e tekintetben, amelyek leg-többje a Közép- és Kelet-Európában található repülőterek fejlesztéséhez kötődik.

3. táblázat: Az ERI legfontosabb infrastrukturális fejlesztései

Helyszín	Fejlesztés megnevezése	Költség
Keflavík repülőtér (Izland)	P-8A kiszolgálására alkalmas létesítmények kialakítása	21,4 millió USD
Spangdahlem légibázis (Németország)	5. generációs vadászrepülőgépek támogatására alkalmas infrastruktúra kialakítása	19,8 millió USD
Amari légibázis (Észtország)	Nagy mennyiségű üzemanyag tárolására alkalmas létesítmény kialakítása	6,5 millió USD
Graf Ignatievo légibázis (Bulgária)	Egy repülőszázad műveleti létesítménye alapjainak kiépítése	3,8 millió USD
Graf Ignatievo légibázis (Bulgária)	Meghosszabított kifutó	7,0 millió USD

40 European Activity Set – Fact Sheet [online]. Forrás: Eur.army.mil [2016. 06. 28.]

41 Staff Sgt. Michael BEHLIN: European Activity Set turn-in officially underway in Lithuania [online], 2015. december 14. Forrás: Army.mil [2016. 06. 01.]

42 U.S. Army European Activity Set Major Equipment [online]. Forrás: Eur.army.mil [2016. 06. 01.]

43 Maj. Craig A. DANIEL, Robin T. DOTHAGER: *i. m.*

44 David A. SHLAPAK, Michael W. JOHNSON: *i. m.* 8. o.

45 Office of the Under Secretary of Defense (Comptroller): Department of Defense Budget, Fiscal Year (FY) 2017, *European Reassurance Initiative*, *i. m.* 16–17. o.

Helyszín	Fejlesztés megnevezése	Költség
Câmpia Turzii légbázis (Románia)	Egy repülőszázad műveleti létesítményének építése	3,4 millió USD
Câmpia Turzii légbázis (Románia)	A repülőkhöz számára kialakított parkolóterület növelése	6,0 millió USD
Câmpia Turzii légbázis (Románia)	Két rekeszes hangár építése	6,1 millió USD
Powidz légbázis (Lengyelország)	Egy repülőszázad műveleti létesítményének építése	4,1 millió USD
Łask légbázis (Lengyelország)	Egy repülőszázad műveleti létesítményének építése	4,1 millió USD

Forrás: Office of the Under Secretary of Defense (Comptroller): Department of Defense Budget, Fiscal Year (FY) 2017, [European Reassurance Initiative](#), *i. m.*

Ezenkívül az ERI jelentős mértékben épít a megfigyelési, hírszerzési, felderítési képességek fejlesztésére is, valamint fontos eleme az amerikai–ukrán hálózati együttműködés fenntartása a kiberbiztonsági képességek fokozása érdekében.⁴⁶

Következtetések: nem elrettentés, de a jobb megoldás

Ahogy a tanulmány elméleti bevezetője hangsúlyozta, az elrettentés egyik legfontosabb eleme, hogy az államoknak bizonyos katasztrofális helyzetek elkerülése érdekében képesnek kell lenniük képességük és szándékuk bizonyítására egy fegyveres konfliktus, háború megvívására.⁴⁷ Az Operation Atlantic Resolve, valamint az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés fenti empirikus elemzése alapján kimutatható, hogy egy esetleges Oroszországgal vívandó hagyományos háborúra irányuló szándék teljes egészében hiányzik a koncepcióból. Ezen túlmenően az OAR, valamint az ERI keretében végrehajtott lépések nincsenek összhangban a RAND Corporation javaslataival, amely alapján sokkal robusztusabb katonai erőt, legalább hét bevethető dandárharcsoportot (köztük három nehézpáncélos dandárharcsoportot), valamint az ezekhez szükséges légi és szárazföldi támogatást kellene Európába telepíteni annak érdekében, hogy az Egyesült Államok képes legyen elrettenteni egy korlátozott orosz támadást a Baltikumban.⁴⁸ Ennek alapján elmondható, hogy az OAR és az ERI – az eredeti céljukkal ellentétben – nem növeli a nem nukleáris elrettentési képességet, egész egyszerűen azért, mert erre jelenlegi formájukban alkalmatlanok. Ugyanakkor mindkettő továbbra is jelentősen hozzájárul az európai szövetségesek biztosításához, ám ez nem egyenértékű a katonai elrettentéssel.

Hangsúlyoznunk kell azonban azt is, hogy nem értünk egyet a RAND Corporation javaslataival sem, amelyek alapján jelentősen növelni kellene az amerikai katonai jelenlétet az európai kontinensen. Még ha az általuk kínált konklúzió helyesnek is mondható,

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Robert JERVIS: *i. m.* 58. o.

⁴⁸ David A. SHLAPAK, Michael W. JOHNSON: *i. m.* 1. o.

egy ilyen jellegű telepítés rendkívül költséges lenne,⁴⁹ nem beszélve arról, hogy alapjaiban kérdőjelezné meg az Ázsia felé fordulás amerikai stratégiáját. Ehelyett inkább érdemes szembenézni azzal, hogy hasonlóan a terrorizmus esetéhez, száz százalékos biztonság nem létezik, a nemzetközi rendszer pedig mindig magában foglal valamennyi bizonytalanságot. Ennek alapján senki sem lehet biztos az orosz vezetés szándékait illetően, és nem lehet teljesen kizárni egy korlátozott orosz támadás lehetőségét sem a Baltikumban. Ugyanakkor sem az Operation Atlantic Resolve, sem pedig az Európai Viszontbiztosítási Kezdeményezés nem tudják ezt a lehetőséget kizárni anélkül, hogy jelentősen megnövelnék az állandóan Európában állomásoztatott amerikai erők számát. Még ha Washington így is döntene, előbb vagy utóbb feltűnne egy újabb biztonsági kihívás Oroszország irányából, amely Európa és az Egyesült Államok számára hasonlóan nehéz helyzetet eredményezne – és pontosan ez lenne az, ahogy egy negatív spirál és vele együtt egy fegyverkezési verseny a kezdetét venné.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- David A. SHLAPAK, Michael W. JOHNSON: [Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern Flank](#) [online]. Forrás: Rand.org [2016. 01. 16.].
- Robert JERVIS: *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton University New York, 1976.
- Herbert BUTTERFIELD: *The Tragic Element in Modern International Conflict*, University of Notre Dame, 1950.
- Andrew BROWN, Lorna ARNOLD: [The Quirks of Nuclear Deterrence](#) [online], 2010. Forrás: International Relations [2016. 06. 28.].
- U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve \(2014\)](#) [online] 2015. január 29. Forrás: Defense.gov [2016. 06. 08.].
- Mark F. CANCIAN, Lisa Sawyer SAMP: [The European Reassurance Initiative](#) [online], 2016. február 9. Forrás: Csis.org [2016. 06. 08.].
- U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve \(2015\)](#) [online], 2015. december 31. Forrás: Defense.gov [2016. 06. 08.].
- U.S. European Command: [Operation Atlantic Resolve – Fact Sheet 2016](#) [online], 2016. április 15. Forrás: Eucom.mil [2016. 06. 08.].
- Senate Committee on Armed Services: [Statement of General Philip Breedlove Commander U.S. Forces Europe](#) [online], 2016. március 1. Forrás: Armed-services.senate.gov [2016. 06. 08.].
- [ATP 3-35.1 Army Pre-Positioned Operations](#) [online], 2015. október, Source: Armypubs.army.mil [2016. 06. 01.].
- [U.S. Army European Activity Set](#) [online]. Forrás: Eur.army.mil [2016. 06. 01.].
- Maj. Craig A. DANIEL, Robin T. DOTHAGER: [Resetting the theater to equip rotational forces in Europe](#) [online], 2016. május 2. Forrás: Army.mil [2016. 06. 01.].
- [European Activity Set – Fact Sheet](#) [online]. Forrás: Eur.army.mil [2016. 06. 28.].
- Staff Sgt. Michael BEHLIN: [European Activity Set turn-in officially underway in Lithuania](#) [online], 2015. december 14. Forrás: Army.mil [2016. 06. 01.].
- [U.S. Army European Activity Set Major Equipment](#) [online]. Forrás: Eur.army.mil [2016. 06. 01.].

49 A RAND Corporation számításai alapján három új gépesített dandárharcsoport felszerelése körülbelül 13 milliárd dolláros költséget jelentene. Ezen túlmenően a fenntartásukhoz és támogatásukhoz szükséges forrás körülbelül évi 2,7 milliárd dollárt tenne ki. Ez a számítás azonban nem foglalja magában az infrastrukturális jellegű beruházásokat.